

УДК 81'367.633:81'373.611

СВІТЛАНА ГАЛАУР

(Полтава)

СЕМАНТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРЕФІКСАЛЬНО-ПРИЙМЕНИКОВОЇ КОРЕЛЯЦІЇ В КОНСТИТУЮВАННІ ЗНАЧЕННЯ “ШЛЯХ РУХУ”

Ключові слова: дієслівний предикат, правобічний конкретизатор, префіксально-прийменникова кореляція, безпосередній / опосередкований різновид префіксально-прийменникової кореляції, семантичний тип префіксально-прийменникової кореляції, транзитивні відношення.

Явище префіксально-прийменникового співвідношення розвинулося внаслідок поступового розширення значень відмінків в українській мові, еволюції у зв'язку з цим прийменникової системи і водночас десемантизації префіксів, виникнення потреби їхньої конкретизації значеннево сумісним прийменником. Однак сучасний стан мови засвідчує численні факти не лише безпосередньої, але й опосередкованої кореляції, при якій взаємодіють семантично різнорідні префікс і прийменник. Вітчизняне й зарубіжне мовознавство пропонує низку підходів до інтерпретації безпосереднього та опосередкованого різновидів кореляції, зокрема синтаксичний (В.В. Виноградов, В.Г. Войцехівська, Н.П. Гальона, Г.О. Золотова, М.Д. Лесник, О.М. Пешковський, М.М. Прокопович, О.С. Скоблікова та ін.), семантичний (Ю.Д. Апресян, Л.В. Ємельянова, Ю.П. Князев), семантико-синтаксичний (І.Р. Вихованець, М.І. Степаненко), когнітивний (В.О. Плунгян, Л. Ферм). Немає однозначної відповіді на питання самого механізму префіксально-прийменникової кореляції. Що ж до компонента, якому належить у цьому механізмі домінуюча роль, існують діаметрально протилежні погляди. Усі дослідники одноставні в тому, що основу становить детермінантний зв'язок між префіксом та прийменником, іманентно закріплена за ними селекційність. Таке розв'язання проблеми вимагає суттєвого коригування з огляду на їхню взаємозалежність, на функційне призначення префіксально-прийменникової кореляції, на її здатність репрезентувати своєрідну семантику. Метою пропонованої розвідки є простеження специфіки репрезентації транзитивного плану змісту речення префіксально-прийменниковою кореляцією різних семантичних типів. Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань: 1) установити особливості заповнення предикатної та правобічної позицій в аналізованих реченнях, 2) у межах семантичних різновидів кореляції, яка функціонує в синтаксичних структурах зі значенням “шлях руху”, вичленувати всі можливі

моделі та субмоделі безпосереднього й опосередкованого її різновидів, 3) описати значення моделей та субмоделей кореляції, 4) виявити, як префіксально-прийменникова кореляція здатна видозмінювати, конкретизувати загальний план змісту речення, тобто формувати його видове значення.

Речення, що мають семантичний опис “шлях руху”, становлять окремий різновид з-поміж синтаксичних структур – виразників локативного плану змісту. У них експлікуються транзитивні відношення, умовою виникнення яких досить часто постає узгодження префікса й прийменника. Поліфункційність префіксально-прийменникової кореляції виявляється в таких семантичних типах: “контактна локалізація: шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира”, “контактна локалізація: шлях руху через внутрішні межі локативного орієнтира, що являє собою отвір”, “контактна локалізація: рух по поверхні локативного орієнтира, що являє собою якийсь простір”, “дистантна локалізація: шлях руху мимо локативного орієнтира”, “контактна / дистантна локалізація: шлях руху в напрямі довжини / ширини локативного орієнтира”.

Просторово-транзитивний план змісту “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира” формують різні компоненти речення. Конструктивним центром його регулярно виступають дієслова руху, переміщення, каузально-моторної дії. Роль правобічного конкретизатора виконує іменник у знахідному відмінку здебільшого з прийменником через, який “виражає динамічну просторову характеристику, вказуючи на момент виходу дії за межі простору” [2, с. 87]. Отже, у реченнях із семантикою “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира” найактивніше функціонує кореляція *pref* → *prep*[через]. Що ж до значеннєвої природи іменників, то їм не властива лексико-семантична обмеженість: Без дороги, без стежки, без колії Через поле кудись навпростець Прокотились колеса історії I у травах згубилися десь (Г. Чубач); Він встиг побачити, як рухлива земля перехлеснула через будку (Т. Литовченко); Навіть не сходячи з полиць книжки через палітурки випромінюють свій зміст (В. Діброва). План змісту “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира” диференціюють на вузлі семантики: “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира: рух, що перетинає простір з одного боку на інший над його поверхнею” та “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира: рух, що перетинає простір з одного боку на інший по його поверхні”. Вичленувані значеннєві модифікати, зауважує М.І. Степаненко, найчастіше виникають “як продукт комбінування” семантики заповнювачів позиції основного носія валентності та припредикатного члена, або “як результат функціонування в правобічній позиції поряд з локативно-транзитивним компонентом обставинних поширювачів локативно-динамічного типу”, або як наслідок появи “у складі правобічного поширювача інтенсифікаторів, які разом з іменниковими словоформами утворюють дескриптивну структуру” [5, с. 224–225]. Отже, за певних умов префіксально-прийменникова кореляція *pref* → *prep*[через] бере участь у формуванні семантики не контактної, а дистантної локалізації. Принагідно відзначимо, що на

формування значення “контактна локалізація”, “дистантна локалізація” по-сутньо впливає префіксально-прийменникове узгодження. Значення “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира” послідовно передає безпосередня кореляція прийменника через та префіксів пере та про. У семантиці префікса пере можна виокремити такі конкретні значеннєві сегменти: 1) просторовий орієнтир на шляху руху суб’єкта / об’єкта є певною межею руху або перешкодою, яку треба подолати, 2) суб’єкт / об’єкт цілеспрямовано змінює своє місцеперебування, рухаючись з одного пункту в інший. Отже, префікс пере, по-перше, може виступати в транзитивному та лативно-аблативному локативних значеннях, по-друге, переводити автосемантичне дієслово в розряд синсемантичних лексем і, по-третє, створювати всі умови для експлікації в реченні трьох локативних валентностей – лативної, аблативної та транзитивної. Незважаючи на сказане вище, речення на зразок Він переплив через річку з одного берега на інший, Вони перебігли через поле від лісу до села не можна вважати комунікативно вдалими. Пояснення цьому – зосередження в префіксові пере транзитивного й лативно-аблативного значень. Щоб уникнути семантичного конфлікту, мовець, який має на меті повідомити про шлях руху, а також про початкову та кінцеву точки руху одночасно, підсвідомо обирає для висловлення безпрефіксні дієслова – плив, бігли і т.ін.

Безпосередню префіксально-прийменникову кореляцію *pref[пере]* → *prer[через]* послідовно виявлено в реченнях із семантичним описом “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира: рух, що перетинає простір з одного боку на інший над його поверхнею”: Через нього [коріння] пере-чіплюються або ж завчено переступають кирзові чоботи і лискучі черевики (В. Яворівський); Легко [Іван] перескакував з камінця на камінчик, перелазив через повалені дерева, продирався крізь гіллячки кущів (М. Коцюбинський); Сотня перевалила через гребінь горба (В. Малик). У правобічній позиції таких синтаксичних структур функціонують іменники із семантичною характеристикою “високий, здебільшого вузький простір чи просторовий об’єкт”.

Дієслівні предикати з транзитивним префіксом пере майже ніколи не реалізують на семантико-синтаксичному рівні валентності початкової і кінцевої точок руху. Семантика “старт” і “фініш” не виступає актуальною при повідомленні про подолання суб’єктом / об’єктом певної перешкоди на шляху з одного пункту в інший. Специфіка локативної ситуації, описуваної реченнями з префіксально-прийменниковою кореляцією *pref[пере]* → *prer[через]*, полягає в тому, що “ця перешкода займає весь простір між початковою і кінцевою точками переміщення суб’єкта / об’єкта. Отже, ми зосереджуємо увагу навіть не на моменті подолання перешкоди, а на всьому переміщенні, починаючи від початкової точки й закінчуючи кінцевою” [3, с. 109]. Про домінування факту здійснення переміщення, а не конкретизації цього переміщення щодо початкової та кінцевої точок руху свідчить існування в українській мові синонімічних синтаксичних структур без префіксально-прийменникової кореляції: Мамо, я хочу поговорити з вам→и У вашім житті і в вашій смерті, Як ви колись перейшли полями, Нас беручи на

долонечки вперті (А. Малишко); Хитким містком [Сахно з шофером] перескочили протоку (Ю. Смолич).

До безпосереднього різновиду кореляції належить також префіксально-прийменникове узгодження $\text{pref[про]} \rightarrow \text{rper[через]}$: ... Похилий пес пробіг через сумний байрак (М. Хвильовий); ... Заброда в 1941 році якимсь чином проповз через фронт і зробивсь фашистським поліцаєм (О. Довженко). У своєму просторовому значенні префікс про “не має відповідності в однозвучному прийменникові про і наближається значенням до прийменників через , крізь , між ” [4, с. 155]. Слід зауважити, що префіксально-прийменникова кореляція $\text{pref[про]} \rightarrow \text{rper[через]}$ притаманна здебільшого реченням, які реалізують план змісту “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира: рух, що перетинає простір з одного боку на інший по його поверхні”.

У реченнях, які передають не лише семантику шляху, але й різноманітні директивні відношення, виникає префіксально-прийменникова кореляція опосередкованого різновиду. Функційно активною можна назвати кореляцію $\text{pref[від /віді /од /оді]} \rightarrow \text{rper[через]}$ та $\text{pref[ви]} \rightarrow \text{rper[через]}$: Німці відступили через село (О. Довженко); Домка вийшла через сіни до комори (П. Панч).

Формування семантики речення “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира” відбувається за участю префіксально-прийменникової кореляції $\text{pref} \rightarrow \text{rper[крізь]}$. При цьому спостережено ускладнення плану змісту додатковою семою – “шлях руху з подоланням перешкод із метою виходу за межі локативного орієнтира”, що приводить до специфічного вияву взаємодії префікса та прийменника. Видозміна основного значення “шлях руху з метою виходу за межі локативного орієнтира” пов’язана насамперед із прийменником крізь , який виступає в характерному для нього оточенні: він сполучається з тими іменниками, у плані змісту яких іманентно закладена сема “перешкода”, указуючи на наскрізний рух у межах внутрішнього просторового орієнтира: Автобуси ледве просунулися крізь щільний людський натовп у двір лікарні (В. Яворівський); Крізь неї [мряку] виблискує снігова гладь (Д. Павличко); Твої очі – сизі хмари, Крізь які у день похмурий Пробивається проміння Твого серця золотого (О. Олесь).

Програмування облігаторного локативно-транзитивного компонента та вияв безпосередньої префіксально-прийменникової кореляції забезпечує префікс про – реалізатор семи “наскрізна дія через що-небудь” [1, с. 174].

У створенні опосередкованого різновиду кореляції беруть участь префікси, які заміщують компонент лативної або аблативної семантики. Найпоширенішою в українській мові виступає кореляція $[\text{в /вві /ві /у /уві}] \rightarrow \text{rper[крізь]}$, $[\text{при}] \rightarrow \text{rper[крізь]}$, $[\text{ви}] \rightarrow \text{rper[крізь]}$, $[\text{з /зі /зо /із /ізі /с /іс}] \rightarrow \text{rper[крізь]}$: [Волин] побачив, як тане блакитна квітка в його долоні і її блакитне світло входить у нього крізь руку (Ю. Покальчук); Крізь чорний дим зневаги і брехні Вона прийшла до мене в самотину (Д. Павличко); ... часом крізь заклопотаність раптом викришиться іскорка веселого гумору (В. Винниченко); ... [Ізяслав] сам-один жемчужну душу з тіла крізь намисто злотне ізронив (Н. Забіла).

У реченнях із кореляцією семантичного типу “контактна локалізація: шлях руху через внутрішні межі локативного орієнтира, що являє собою отвір” функціонують дієслівні предикати руху, переміщення, каузально-моторної дії, сприйняття. Правобічна позиція має специфічне лексико-семантичне наповнення. Транзитивний компонент формують іменники – найменування природних і штучних отворів у чому-небудь, місць як отворів у чому-небудь: Високо вгорі знайшовся невеличкий отвір назовні, через який проходило повітря і підіймався дим з багаття (Ю. Покальчук), Накинувши на плечі кожушок, Тимко прослизнув через хворостяні ворітця, що вели до яру (Гр. Тютюнник). До складу правобічного поширювача входить також прийменник через, який указує на наскрізний рух. Прийменник через та префікс дієслівного предиката, взаємодіючи між собою, позначають подолання суб’єктом / об’єктом внутрішніх меж простору, який являє собою отвір. Отже, продуктивними виступають речення з префіксально-прийменниковою кореляцією $\text{pref} \rightarrow \text{rprer}$ [через], зокрема її безпосереднім різновидом pref [про] $\rightarrow \text{rprer}$ [через] та опосередкованим типом pref [в /вві /ві /у /уві] $\rightarrow \text{rprer}$ [через], pref [за] $\rightarrow \text{rprer}$ [через], pref [ви] $\rightarrow \text{rprer}$ [через]: Вони їдуть у заводський клуб, знайомі проводять їх через службовий вхід (В. Діброва); Самуїл і Ждан через Лядські ворота в’їхали в Київ (В. Малик); ... в Січ можна зайти потай через пролаз, яким запорожці ходять до річки по воду (А. Кащенко); Микола вискочив через вікно надвір (І. Нечуй Левицький). Характерно, що різнопланові відношення реалізують прийменник через та префікси, які імплікують обов’язковий перетин меж кінцевої або початкової точок руху. Особливого коментарю потребує кореляція pref [за] $\rightarrow \text{rprer}$ [через]. Її вияв пов’язаний із реалізацією певного комунікативного завдання, коли мовцеві необхідно повідомити про шлях руху, указуючи при цьому на спосіб переміщення в межі локативного орієнтира.

Семантику “шлях руху через внутрішні межі локативного орієнтира, що являє собою отвір” передають також речення з кореляцією $\text{pref} \rightarrow \text{rprer}$ [крізь]. Таке узгодження на префіксально-прийменниковому зрізі конкретизує значеннєвий план синтаксичної конструкції семантичною характеристикою “рух із подоланням перешкод” і на перший погляд реалізується на тих лексико-семантичних засадах, що й кореляція $\text{pref} \rightarrow \text{rprer}$ [через]. Глибинний аналіз, однак, дає підстави констатувати, що виокремлене додаткове значення створюється завдяки специфічному наповненню правобічного поширювача, зокрема прийменника та іменника. У значеннєвому обсязі останнього регулярно фіксуються такі семи, як “вузький отвір”, “незначний розміром отвір”: Крізь вікно трохи пробивається світло (Ю. Яновський); Він зробив ще один порух, звільнив собі отвір у водоростях і випірнув крізь нього на поверхню Озера (Ю. Покальчук).

Репрезентантом безпосередньої префіксально-прийменникової кореляції є модель [про] $\rightarrow \text{rprer}$ [крізь], тоді як опосередкованої кореляції – моделі [в /вві /ві /у /уві] $\rightarrow \text{rprer}$ [крізь], [за] $\rightarrow \text{rprer}$ [крізь], [ви] $\rightarrow \text{rprer}$ [крізь] із контактними префіксами: ... [на лицаря-в’язня] падав від низької стелі ледве примітний

промінець світла, що пробивається крізь малу щілинку в кватирці, зробленій для спускання їжі (Леся Українка); ... вдивлявся юнак крізь щілинку до порядку (Л. Полтава); Макар Іванович, бажаючи дізнатись, хто прийшов, крізь відхилені двері зазирнув у передпокій ... зазирнув і охолов (М. Коцюбинський); Труда тихенько вилізає крізь вікно на терасу й відчиняє вікна (В. Винниченко).

Префіксально-прийменникова кореляція семантичного типу “контактна локалізація: рух по поверхні локативного орієнтира, що являє собою якийсь простір” $\text{pref} \rightarrow \text{pref}[\text{по}]$ виявляється в таких синтаксичних структурах, у яких прийменник *по*, що разом із відмінковою формою позначає “наскрізний рух по поверхні предмета чи простору”, узгоджується з префіксом дієслівного предиката руху, переміщення, каузально-моторної дії. Семантика іменника, що бере участь у формуванні правобічного конкретизатора, доповнює загальний зміст речення такими видовими локативно-транзитивними характеристиками: 1) “шлях руху – шлях сполучення”, 2) “шлях руху – простір, що долається”: По пильному шосе пробіг автомобіль (В. Сосюра); Ганс Штор бачить, як графівна Труда проходить по холу нагору до себе (В. Винниченко); Кинулися по знахурку – виливати переполох, вихром промчала по селу чутка: дідову й бабину дочку хтось у лісі напав! (О. Забужко).

Компонентами безпосереднього префіксально-прийменникового узгодження виступають префікси транзитивної семантики *про та пере*, опосередкований різновид кореляції формує аблативний префікс *ви*: ... Соломка стежила, як по горлу в нього прокочуються тупі клубки, як краплина за краплиною згіджується з борода на груди (Є. Гуцало); Заливайків голос перекочується по горах, дзвінкий і докірливий – на нього не зважають... (І. Багряний); Хто виліз по сніпках на схилену комору, Хто на вершок на грушу... (І. Драч). Функційно активнішими є речення з префіксально-прийменниковою кореляцією $\text{pref}[\text{про}] \rightarrow \text{pref}[\text{по}]$, що пояснюється повним семантичним узгодженням префікса та прийменника: у значеннєвому спектрові префікса *про* можна вичленувати сему “переміщення суб’єкта / об’єкта по якомусь місці з метою вказати характер шляху”, причому “характер шляху тут позначений за допомогою конкретизації *поверхні*, по якій рухається суб’єкт / об’єкт” [3, с. 136].

Семантика речення “рух по поверхні локативного орієнтира, що являє собою якийсь простір” може уточнюватися такою локативною рисою, як “шлях руху по вертикальній осі”. У формуванні цього значення беруть участь транзитивний або директивний члени, а також префікс аблативної семантики з */зі /зо /із /ізі /с /іс* – виразник напряму вгору або вниз: Грицько збігає по сходах (В. Яворівський); ... важка сльозина самовільно, як равлик, сповзає по щоці (О. Забужко). Указівку на вертикальну локалізацію забезпечує й кореляція префікса та лексем, наближених до прийменників $\text{pref} \rightarrow \text{pref}[\text{вгору по} / \text{угору по}]$, $\text{pref} \rightarrow \text{pref}[\text{вниз по} / \text{униз по}]$. Ці прийменникові сполуки мають специфічну будову, оскільки витворені на базі прийменника *по* та додаткового елемента з конкретизаційною семантикою щодо руху по вертикальній осі: Уранці хлопці вирушили назад, вгору

по Мухені (І. Багрянний); ... око сковзнуло вниз по сірих вельветових штанях (О. Забужко).

Реченнева семантика певною мірою залежить від префіксально-прийменникової кореляції семантичного типу “дистантна локалізація: шлях руху мимо локативного орієнтира”, представлені моделями *pref* → *prer*[мимо], *prer* → *prer*[повз / поз / поуз / проз / попроз], *prer* → *prer*[попри]. Синтаксичні структури, що мають у своєму складі кореляцію *prer* → *prer*[мимо], повідомляють про шлях мимо локативного орієнтира й не конкретизують відстань від нього до суб’єкта / об’єкта руху / переміщення. На відміну від правобічного члена з прийменником *мимо*, що бере участь у конструюванні аналізованого семантичного фрагмента, припредикатний член із прийменниками *повз / поз* (діал.) / *поуз* (діал.) /

проз (діал.) / *попроз* (розм.) / *попри* (заст.) указує на просторову близькість. Склад іменників, що сполучаються із зазначеними вище прийменниками, представлений найменуваннями локативних і нелокативних понять, що мають 1) протяжність у довжину і 2) просторову обмеженість, пор.: Межи пасмами блакитних гір, повз легендарний Байкал, проходячи ген-ген в нічному небі через височенні перевали Станового хребта, він [експрес] пролітав мовби жмут метеорів, блискотів межи гір (І. Багрянний); Десь через місяць, ачей, повз видавництво проходжу, раптом Бажан із дверей – ой, уявити не можу! (Д. Білосус). Слід зазначити, що аналізованим синтаксичним конструкціям притаманна лише безпосередня префіксально-прийменникова кореляція. Програмування облігаторного транзитивного компонента та вияв безпосереднього різновиду кореляції забезпечує префікс *про*.

Специфічною рисою синтаксичних структур із кореляцією семантичного типу “контакта / дистантна локалізація: шлях руху в напрямі довжини / ширини локативного орієнтира” *prer* → *prer*[вздовж / уздовж], *prer* → *prer*[вподовж / уподовж], *prer* → *prer*[впоперек / упоперек], *prer* → *prer*[поперек] є те, що в них предикатну позицію заповнюють дієслова руху, а правобічну – іменники із чітко вираженими параметричними характеристиками “довжина” чи “ширина”: Мороз наче пройшов вподовж Христині спини (Панас Мирний); [Він] Проплив уздовж човна, тримаючись рукою за борт, намацав гвинт, став розплутувати міцні зашморги витких, слизьких стебел латаття (П. Загребельний); Після кількох пасів м’яч пройшов упоперек поля до 11-метрової позначки (Українська правда, 5 серпня 2009). Із прийменниками *вздовж / уздовж*, *вподовж / уподовж*, *впоперек / упоперек*, *поперек*, уживаними для означення напрямку за довжиною чи шириною чого-небудь, корелює префікс *про*. Аналіз речень із таким типом префіксально-прийменникової кореляції дає підстави зробити висновок про можливість різної їхньої семантичної інтерпретації. Позначаючи “шлях руху в напрямі довжини / ширини локативного орієнтира”, ці синтаксичні структури містять указівку на контактну або ж дистантну локалізацію суб’єкта руху. Формування контактної чи дистантної значення залежить від семантичної взаємодії плану змісту предиката та правобічного компонента, пор.: Човен проплив вздовж річки – або каналу? – береги якого заросли мангра-

ми (Вільне життя плюс, 26 серпня 2009) (контактна локалізація) і Едгар задумливо пройшов уздовж столів (О. Корепанов) (дистантна локалізація).

Отже, просторово-транзитивний план змісту речення формують різні його компоненти – дієслова-предикати, правобічні поширювачі. Особлива роль у розгортанні відношень шляху руху належить префіксально-прийменниковій кореляції. У межах аналізованих синтаксичних структур ідентифіковано п'ять можливих у сучасній українській мові семантичних типів безпосереднього й опосередкованого співвідношення префікса та прийменника, а їхній аналіз дав змогу виокремити чинні моделі й субмоделі. Спостережено найвищу продуктивність безпосередньої кореляції, яка має конструктивні й конкретизаційні властивості, здатна видозмінювати, уточнювати загальне значення речення додатковими локативними рисами. Опосередкована кореляція транзитивного характеру має спорадичний вияв і пов'язана передусім з комунікативними завданнями висловлення. Як бачимо, розв'язання запропонованої проблеми не вичерпується фрагментарним розглядом речень із транзитивною семантикою, а тому перспективність дослідження є незаперечною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпояско О. К. Морфеміка української мови / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська. – К. : Наук. думка, 1987. – 212 с.
2. Вихованець І. Р. Синтаксис знахідного відмінка в сучасній українській літературній мові / І. Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1971. – 120 с.
3. Емельянова Л. В. Семантико-синтаксический и логический аспекты сочетаемости приставочных глаголов перемещения с предложно-падежными конструкциями направления : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Лариса Валерьевна Емельянова. – Великий Новгород, 2003. – 166 с.
4. Ільїн В. С. Префікси в сучасній українській мові / В. С. Ільїн. – К. : Вид-во АН УРСР, 1953. – 167 с.
5. Степаненко М. І. Просторові поширювачі у структурі простого речення : [монографія] / М. І. Степаненко. – Полтава : АСМІ, 2004. – 463 с.

СВЕТЛАНА ГАЛАУР

СЕМАНТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ ПРЕФИКСАЛЬНО-ПРЕДЛОЖНОЙ КОРРЕЛЯЦИИ В КОНСТИТУИРОВАНИИ ЗНАЧЕНИЯ “ПУТЬ ДВИЖЕНИЯ”

В статье рассмотрена непосредственная и опосредствованная префиксально-предложная корреляция с точки зрения её роли в формировании пространственно-транзитивной семантики предложения. В пределах этой разновидности корреляции выделены её семантические типы, модели и субмодели, описаны их значения.

Ключевые слова: глагольный предикат, правосторонний конкретизатор, префиксально-предложная корреляция, непосредственная / опосредствованная разновидность корреляции, семантический тип префиксально-предложной корреляции, транзитивные отношения.

SVITLANA GALAUR

PREPOSITIONAL AND PREFIX CORRELATION AS A REFLECTION OF SPATIAL MEANING "DIRECTION OF MOVEMENT IN SIDE OF LOCATIVE REFERENCE POINT"

Prepositional and prefix correlation of semantic type "direction of movement in side of locative reference point" was considered in the article from the point of view its role in formation of spatial and transitive semantic of sentence. Semantic types of correlation, models and submodels were singled out in borders of such variation, its meanings were described.

Key words: *verbal predicate, right-side concretization, prepositional and prefix correlation, direct/ mediate variation of correlation, semantic type of prepositional and prefix correlation, transitive relation.*

Одержано 27.02.2013 р.